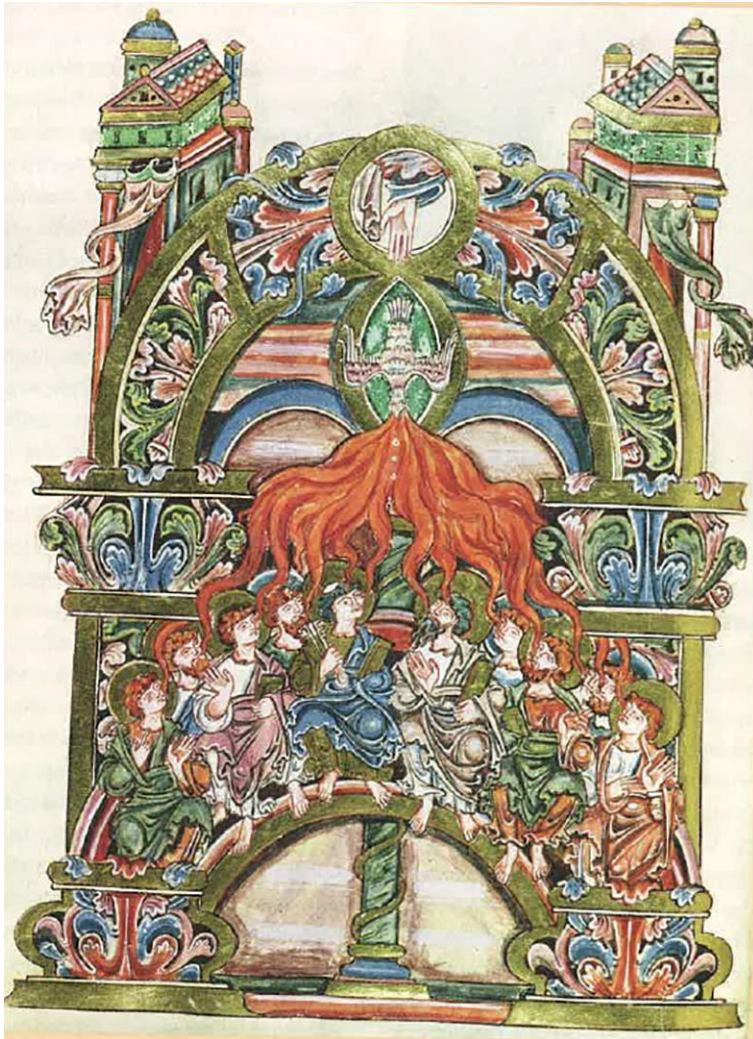

BEELD BIJ 7DE ZONDAG VAN PASEN (16 MEI 2021)

Boek WDR pg. 109

Miniatuur: The Pentecost, 980

- Welke elementen uit het schilderij spreken je bijzonder aan?
- Wat vind je van de kleuren in dit schilderij? Roepen ze een bepaalde stemming bij je op?
- Lees het bijhorende evangeliefragment Johannes 17,(1a).11b-19

ACHTERGROND

- Het feest van Pinksteren
Pinksteren, oudgrieks: Πεντηκοστή, Pentèkostè Nederlands: wil vijftig zeggen. Dit omdat het feest 50 dagen na Pasen gevierd wordt (de 7de zondag na Pasen) Pinksteren is een christelijke feestdag, waarmee de uitstorting van de Heilige Geest wordt herdacht. Met deze gebeurtenis herdenken we het begin van de christelijke kerk.

Meer informatie over Pinksteren vind je hier: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Pinksteren> en <https://www.kuleuven.be/thomas/page/ontstaan-betekenis-en-liturgie-van-hemelvaart-en-pinksteren/>

- Wat betekent Pinksteren voor christenen vandaag?
In het filmpje via deze link vertelt Mgr. Hoogmartens welke betekenis dit feest voor ons Christenen kan hebben. <https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/video/wat-betekent-pinksteren-voor-christenen-vandaag-video>
- Veni Creator Spiritus
Laat je raken door deze mooie priesterlijke hymne. [Veni Creator Spiritus - YouTube](#)

De tekst in het Latijn luidt:

Veni, creator Spiritus
mentes tuorum visita,
imple superna gratia,
quae tu creasti pectora.
Qui diceris Paraclitus,
altissimi donum Dei,
fons vivus, ignis, caritas
et spiritalis unctio
Tu septiformis munere,
digitus paternae dexteræ
tu rite promissum Patris
sermone ditans guttura.
Accende lumen sensibus,
infunde amorem cordibus,
infirma nostri corporis,
virtute firmans perpeti.
Hostem repellas longius
pacemque dones protinus,
ductore sic te praevio,
vitemus omne noxium.
Per te sciamus da Patrem,
noscamus atque Filium,
te utriusque Spiritum
credamus omni tempore.
Deo Patri sit gloria,
et Filio qui a mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
in saeculorum saecula.
Amen.

De Nederlandse vertaling door J.W. Schulte Nordholt in het Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk, die zingbaar en berijmd is, luidt:

Kom Schepper, Geest, daal tot ons neer,
houd Gij bij ons uw intocht, Heer;
vervul het hart dat U verbeidt,
met hemelse barmhartigheid.
Gij zijt de gave Gods, Gij zijt
de grote Trooster in de tijd,
de bron waaruit het leven springt,
het liefdevuur dat ons doordringt.
Gij schenkt uw gaven zevenvoud,
O hand die God ten zegen houdt,
O taal waarin wij God verstaan,
wij heffen onze lofzang aan.
Verlicht ons duistere verstand,
geef dat ons hart van liefde brandt,
en dat ons zwakke lichaam leeft
vanuit de kracht die Gij het geeft.
Verlos ons als de vijand woedt,
geef ons de vrede weer voorgoed,
Leid Gij ons voort, opdat geen kwaad,
geen ongeval ons leven schaadt.
Doe ons de Vader en de Zoon
aanschouwen in de hoge troon,
O Geest van beiden uitgegaan,
wij bidden U gelovig aan.
Aan God de Vader zij de eer
en aan de opgestane Heer
en aan de Geest die troost en leidt
van eeuwigheid tot eeuwigheid.
Amen

- Miniaturkunst en boekverluchting

Het woord miniatuur komt van het Latijnse woord 'miniare'. Dat betekent 'minimaal schrijven'

In middeleeuwse handschriften werden vaak miniaturen gebruikt, meestal om de tekst met een beeld kracht bij te zetten. Een miniatuur dient dus duidelijk onderscheiden te worden van initialen, voetteksten en andere randversieringen.

Toen men hiervoor ook bladgoud en zilver begon te gebruiken, werd de techniek illuminatie genoemd, wat terugslaat op het Latijnse 'illuminare', dat verlichten betekent.

Het vroegmiddelnederlandse 'verlichten' betekent: met goud of kleuren afzetten, inzicht brengen, verlichten. In het moderne Nederlands is dit 'verluchten' geworden, vandaar de term 'boekverluchting'.

In de ontwikkeling van de boekverluchting, in het bijzonder van de miniaturen, onderscheiden we verschillende stijlperiodes.

De miniatuur die we hier zien, komt uit de preromaanse periode, uit de Engelse kathedraalscholen en abdijen. In deze periode zijn niet langer de vorstenhuizen maar eerder de bisschoppen en abten de belangrijkste opdrachtgevers voor het maken van manuscripten.

Het manuscript waarin we deze miniatuur vinden, wordt het 'pauselijk Winchester' genoemd, aan het eind van de tiende eeuw gemaakt, vermoedelijk in Winchester, en sinds 1020 bewaard in de bibliotheek van Rouen.

Een late aantekening bij het manuscript, in de 17e eeuw, geeft aan dat het een geschenk is van 'aartsbisschop Robert'. Vandaar dat dit manuscript ook wel 'de bénédictionnaire van aartsbisschop Robert' genoemd wordt. Men weet wel niet of het dan gaat om Robert de Jumièges (aartsbisschop van Canterbury in 1051-1052) of om Robert de Deense (aartsbisschop van Rouen in 990-1037)

[Hier](#) kan je de miniatuur bewonderen op zijn plaats in het manuscript. Je kan door het hele gedigitaliseerde manuscript bladeren, en andere miniaturen ontdekken waarin je duidelijk dezelfde kenmerkende stijl herkent, bekend als de 'Winchester-stijl'.

Een commentaar bij de miniatuur vermeldt hoe je ziet dat de duif – die de H. Geest voorstelt – tongen van vuur uitstort over de hoofden van de apostelen. Op deze manier werd hen de gave van de tong – de talen – gegeven om de wereld te evangeliseren.

VERWERKING

1. Bekijk het filmpje bij 'Miniatuur 980' u hoort Marc Delrue.

(Hieronder vindt u de uitgeschreven tekst van het filmpje)

Dat is een beeld dat ik een beetje zelf heb moeten ontcijferen maar ik probeer het toch. Ge ziet een grote ereboog boven met een triomfboog, het geheel bovendien met ancanthusbladen versierd. En boven in het topje langs beide kanten heb je een soort van tempel, een scene in de stad waar het waait want de voorhangende gordijnen hangen naar buiten. Ja, het is Pinksteren geworden.

En als we nu een beetje afzakken, we gaan het zo doen, daar de hand van God die uit de sferen komt. Het was verboden om God voor te stellen en het duurt tot de 12de eeuw dat men eerbiedig gehoorzaamt aan het beeldverbod. En we moeten dat ook, we moeten dat ook indachtig zijn dat we moeten eerbied hebben voor niet te veel te tonen zoals hier de hand van God, dat moet volstaan.

En uit Zijn hand komt een andere, ovalen cirkel, tevoorschijn die de Geest, de duif, de Geest verbeeldt met Pinksteren. En wat doet die duif? Zij stuurt allemaal vlammen naar de apostelen die daar gezeten in een kring, ook een beetje als in een soort van triomfboog, zoals boven, zitten.

Vier dragen de Schrift in de hand. En die stralen van de duif, zo dat vuurwerk, dat vuurwerk dat naar beneden komt, overweldigt hen zodanig dat je de indruk hebt dat ze zich moeten schrap zetten om niet uit de boog te vallen.

In het midden zit Petrus met de sleutels in de hand. En dan 4 houden het boek, de ene is bebaard afwisselend en de andere niet.

En dan heb je ook nog dat, die zuil beneden, die loopt van beneden tot boven om het geheel, misschien kun je ook denken aan de zin: jij bent Petrus en op deze rots zal Ik mijn Kerk bouwen. Die zuil loopt dan door over hen heen als het hoofd van Petrus en de andere apostelen naar boven. Zo dat komt dan ook in het boek hé.

2. Reflectie

In het filmpje staat Marc stil bij het werk: 'miniatuur, 980'. We reiken enkele vragen aan voor persoonlijke reflectie of ter reflectie met de geloofsgroep waar je deel van uitmaakt, als gespreksstof in je gezin.

Persoonlijk:

- Het vuur van de Geest staat helemaal centraal, in het hart van dit beeld. Hoe ervaar jij dat vuur in jezelf? Sta jij soms ook in vuur en vlam? Hoe uit zich dat dan?

Groep:

- De Geest verbindt door zijn vuur. Hoe voelen we dat in onze gemeenschappen?
- Wat kunnen we doen om een huis voor de Geest te zijn?

Gezin:

- De Geest waait hard: zo hard dat de gordijnen naar buiten wapperen, iedereen kan het duidelijk zien. Hoe is aan ons gezin te zien dat we vol zijn van de Geest?